

Advies

**Algemene Raad i.s.m. Sectorraad Kunsten
en Erfgoed en Sectorraad Sociaal-Cultureel
Werk**

08/06/2020

Advies bij de beleidsprioriteiten bovenlokale cultuurwerking

De SARC werd op 22 mei 2020 om advies gevraagd over de nieuwe beleidsprioriteiten voor het bovenlokale cultuurdecreet. De herwerking van de beleidsprioriteiten kwam tot stand via een overleg met een klankbordgroep waar o.a. het steunpunt Bovenlokale Cultuur, Demos en enkele experts uit het veld deel van uitmaakten.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed en de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk behandelden de adviesvraag op hun plenaire vergadering op 26 en 29 mei 2020. De Algemene Raad finaliseerde het advies op 8 juni 2020.

I. SITUERING

De Vlaamse overheid wil vanuit het stimulerend kader van het Bovenlokaal Cultuurdecreet drie prioritaire elementen aanreiken die ze, tijdens deze beleidsperiode, extra onder de aandacht wil brengen. Deze beleidsprioriteiten spelen een rol bij de beoordeling van de aanvragen voor subsidies voor bovenlokale cultuurprojecten. Dit zijn geen verplichte criteria maar ze betekenen een meerwaarde voor een bovenlokaal cultuurproject en bij uitbreiding voor de uitbouw van een kwaliteitsvolle bovenlokale ruimte. Elke prioriteit staat op zich, maar er kan ook ingezet worden op een weloverwogen combinatie.

Deze prioriteiten gelden vanaf de indienronde van 15 november 2020 tot en met de indienronde van 15 mei 2025.

- › Eerste beleidsprioriteit: Inspelen op maatschappelijke uitdagingen door te streven naar maximale cultuurparticipatie
- › Tweede beleidsprioriteit: Meerwaarde creëren door eigen sterktes te verbinden via samenwerking
- › Derde beleidsprioriteit: Inzetten op nieuw en jong talent door ontwikkelingskansen te bieden

II. ADVIES

De SARC is tevreden dat de nieuwe prioriteiten tot 2025 gelden. Dit maakt een gerichte inzet mogelijk op langere termijn. De SARC merkt hierbij op dat de effecten van de huidige beleidsprioriteiten nog niet geëvalueerd zijn. Een evaluatie van de uitrol en werking van het Decreet bovenlokale cultuurwerking zou volgens de minister¹ pas gebeuren na een drietal subsidierondes. Op dit ogenblik is het bijgevolg onduidelijk hoe zwaar de prioriteiten gewogen hebben op de adviezen en beslissingen van de beoordelingscommissie en de minister in de voorbije projectsubsidierondes. Uit analyse van de goedgekeurde dossiers van de eerste twee rondes blijkt ook dat de organisaties die vooral op vrijwilligers draaien dikwijls uit de boot vallen. Dit is een pijnpunt.

Het decreet benadrukt dat de beleidsprioriteiten geen verplichting zijn. Ook zonder in te spelen op de geformuleerde prioriteiten, kan een project er bovenuit springen. De beoordeling gebeurt op het niveau van het dossier zelf. De SARC is **benieuwd naar de toepassing** van de prioriteiten in de praktijk en vraagt **transparantie over de beoordeling**; welke prioriteiten hebben meegespeeld en waarom? Op die manier is er zicht op de verhouding van de projecten binnen de decretale contouren.

De nieuwe beleidsprioriteiten werden zo helder en eenvoudig mogelijk geformuleerd. Het zijn enerzijds **drie legitieme aandachtspunten** die een antwoord bieden op de vraag naar een scherpere focus en heldere omkadering voor de komende jaren, maar anderzijds blijft de omkadering ondanks de beleidsprioriteiten nog steeds generiek. De **vereenvoudiging doet afbreuk aan de gelaagdheid**. In de eerste beleidsprioriteiten is er bijvoorbeeld sprake van maximale cultuurparticipatie, zonder expliciete aandacht voor maatschappelijk kwetsbare groepen. Het is ook **niet duidelijk hoe de prioriteiten inhaken op de specificiteit van de sector**, noch wordt verduidelijkt hoe ze in het breder beleid passen of wat de finaliteit ervan is. De beleidsprioriteiten worden op deze manier, zo lijkt het, eerder vrijblijvend meegegeven. De prioriteiten lijken ook **niet van dezelfde orde** te zijn: de eerste en derde prioriteit kunnen ook in een andere context gelezen worden, de tweede prioriteit bevindt zich duidelijk in de bovenlokale sfeer. Dit creëert een onevenwicht in de categorisering.

De SARC benadrukt dat **de inhoudelijke kwaliteit en de meerwaarde** van het project steeds voorop moet staan. De raad verwijst ook naar het advies bij het voorontwerp van decreet waarin hij het principe van de transversaliteit onderschrijft². Deze aandacht mag echter niet ten koste gaan van de aparte, soms kwetsbare en minder populaire disciplines. Ook een bovenlokaal project binnen één discipline, bijvoorbeeld in het kunstenveld, moet nog steeds zijn plaats vinden binnen het decreet.

Door de recente hervormingen werden heel wat bevoegdheden toegewezen aan het lokaal beleidsniveau. Door deze verschuivingen ontstonden hiaten in het veld; initiatieven en actoren glippen nu door de mazen van het net. Het decreet bovenlokale cultuurwerking wil deze hiaten deels opvangen via samenwerkingen. Deze intentie is doorheen de prioriteiten wel voelbaar, maar komt onvoldoende naar boven. De SARC benadrukt in dit kader ook opnieuw het **belang van monitoring**; om hiaten op te vullen is er een zicht nodig op het veld.

¹ Toegelicht tijdens de bijeenkomst van de sectorraad SCW op 25 mei 2020

² https://cjsm.be/sarc/AR/adviezen/20180129_advies_decreet_bovenlokale_cultuurwerking.pdf

Specifieke opmerkingen per prioriteit

> Eerste beleidsprioriteit

De eerste beleidsprioriteit beoogt maximale cultuurparticipatie. De SARC is tevreden dat er op bovenlokaal niveau aandacht is voor de participatie van kansengroepen maar benadrukt dat niet voor alle initiatieven een bovenlokale opschaling mogelijk of wenselijk is. Vaak gaat het om kleine lokale initiatieven. Ook voor deze initiatieven moet er voldoende aandacht blijven. Deze prioriteit kan volgens de raad bovendien het hiaat dat gecreëerd wordt door de afschaffing van de subsidiëring van de participatieprojecten in het kader van het Participatiedecreet – duidelijk met een andere finaliteit - niet compenseren. De raad verwijst in dat verband naar zijn advies over de herinvoering van deze recent stopgezette subsidie lijn.³

> Tweede beleidsprioriteit

In tegenstelling tot de eerste en de derde beleidsprioriteit, legt de tweede beleidsprioriteit geen extra accent bij het decreet. De aandacht voor samenwerking en transversaliteit die in de tweede beleidsprioriteit naar boven komt, vormt de algemene ondertoon van het decreet. Deze prioriteit lijkt dus eerder een verduidelijking bij een centraal uitgangspunt van het decreet dan wel een beleidsprioriteit.

De SARC dringt aan op een verduidelijking van het begrip cross-sectoraal, zodat dit niet verengd wordt tot het voorbeeld dat gegeven wordt rond jeugd. Deze prioriteit benadrukt terecht het belang van het werken vanuit de eigen sterktes.

> Derde beleidsprioriteit

Het is positief dat de derde beleidsprioriteit inzet op talentontwikkeling, een vraag die vooral in de amateurkunstensector en het jeugdwerk sterk leeft. De focus ligt volgens de raad echter te veel op nieuw en jong talent. Het gaat volgens de raad over het zetten van een volgende stap in een nieuwe ambitie. Daarbij vraagt de raad om een duidelijker onderscheid te maken tussen jong talent én nieuw talent: nieuw talent is vaak, maar niet altijd per se jong. 'Nieuw en jong' wordt nu ogenschijnlijk te veel in één adem genoemd.

III. CONCLUSIE

De SARC beoordeelt de nieuwe beleidsprioriteiten in het kader van het bovenlokaal cultuurdecreet als positief en formuleert daarbij een aantal kanttekeningen en aandachtspunten:

- De omkadering van de beleidsprioriteiten beoogt een scherpere focus, maar blijft desondanks generiek en eerder vrijblijvend. Vereenvoudiging dreigt afbreuk te doen aan de gelaagdheid en de sectorspecificiteit;
- De aandacht voor kansengroepen dreigt in de verdrukking te raken; de bovenlokale prioriteiten compenseren volgens de raad niet het stopzetten van de participatieprojecten; de SARC pleit nogmaals voor de herinvoering van de subsidie lijn daarvoor in het kader van het Participatiedecreet;

³ https://cjsm.be/sarc/AR/adviezen/20200409_Advies_Participatiedecreet.pdf

- Er is nood aan monitoring van de veldontwikkelingen en ook de effecten van het bovenlokaal decreet moeten scherper in beeld gebracht worden, meer bepaald het detecteren van hiaten is noodzakelijk na het wegvallen van de lokale decreten;
- De SARC is benieuwd naar de toepassing van de prioriteiten en vraagt hierover maximale transparantie;
- De SARC dringt aan op een grondige evaluatie van de voorbije rondes, zodat de impact van de prioriteiten scherp kan aangetoond worden;
- De diverse beleidsprioriteiten moeten goed in balans gebracht worden en ook de verhouding tot de andere decreten en reglementen vraagt bijzondere aandacht;
- De raad vraagt verduidelijking en concretisering bij een aantal gehanteerde begrippen (transversaliteit, cross-sectoraliteit,..); er is nood aan een gecoördineerde oefening zodat de diverse beoordelaars, administratie, begunstigden,... binnen een gemeenschappelijke kader kunnen werken; deze oefening gebeurt best bottom-up, in een breed debat.
- Ten slotte vraagt de SARC om een duidelijker onderscheid te maken tussen jong talent én nieuw talent: nieuw talent is vaak, maar niet altijd per se jong.

Namens de Algemene Raad,

Luk Verschueren, algemeen voorzitter

Bart Dierick, algemeen secretaris

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,

Herman Baeten, voorzitter

Jorijn Neyrinck, ondervoorzitter

Laura Van Wijnsberghe, secretaris

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk,

Frie De Greef, voorzitter

Dirk Verbist, ondervoorzitter

Liesbeth Lemiere, secretaris